

Toni Morrison

Tanrı ocuęu
Korusun

Türkçesi: Elif Ersavcı

Roman

Sweetness

Benim hatam değil bu. Beni suçlayamazsınız. Ben yapmadım, nasıl olduğuna dair de hiçbir fikrim yok. Onu bacaklarımın arasından çıkarmalarının üzerinden daha bir saat geçmemişti ki, bir şeylerin yanlış, yapayanlış gittiğini anladım. Kız o kadar siyahı ki korktum. Gece yarısı siyahı, Sudanlı siyahı. Benim tenim daha açıktır, saçlarım da beyazlarınkı gibi düz. Lula Ann'in babasının kiler de öyle. Ailemde kimsede bu kızın rengine benzer bir renk yok işte. Ten rengini düşününce aklıma gelen en yakın kelime katran. Ama saçları tenine uymuyor, Avustralya'nın çıplak kabilelerindeki insanların saçları gibi düz kıvrıkcık, dalgalı yani. Eskilere çekmiş olduğunu düşünebilirsiniz ama ne kadar eskilere? Büyükanne görmeliydiniz, onu beyaz saydılar ve o günden sonra çocuklarıyla bir daha tek kelime dahi konuşmadı. Annemden ya da teyzelerimden aldığı bütün mektupları açmadan geri gönderdi. Onlar da nihayet mesajı alıp kadını rahat bıraktılar. O günlerde neredeyse bütün *mulatto*'lar* ve *quadroon*'lar** böyle yapıyordu, saçları doğru türdense tabii. Damarlarında gizli gizli zenci kanı akan kaç beyaz vardır kim bilir, düşünebiliyor musunuz? Tahmin edin bakalım. Beyazların yüzde yirmisi siyahmış aslında, öyle duydum. Benim özbeöz annem Lula Mae de rahatlıkla beyaz sayılabilirmiş ama istememiş. Bu kararının karşılığında ödediği bedeli anlatmıştı bana. Evlenmek için ba-

* Anne-babasından biri beyaz, biri siyah olan kişi, "yarı zenci melezi". (ç.n.)

** Anne-babasından biri beyaz, biri *mulatto* olan kişi, "çeyrek zenci melezi". (ç.n.)

bamla birlikte adliyeye gittiklerinde ortada iki İncil varmış ve onlar zenciler için olana el basmak zorunda kalmışlar. Ötekisi beyazların elleri içinmiş. İncil diyorum! Aklınız alıyor mu? Annem zengin ve beyaz bir çiftin yanında kâhyaydı. Annemin pişirdiği her yemeği yiyor, küvette oturup ona sırtlarını keseletiyor, Tanrı bilir daha ne mahrem şeyler yaptırıyor ama onunla aynı İncil'e dokunmuyorlardı.

Bazılarınız kulüplerde, mahallelerde, kiliselerde, öğrenci birliklerinde, hatta beyazların gitmediği okullarda bile kendimizi ten renklerimize göre sınıflandırmamızın –ne kadar açık renkli, o kadar iyi– berbat bir şey olduğunu düşünüyor olmalı. Ama vakarımızı başka nasıl biraz olsun koruyabilirdik? Başka nasıl kaçınabilirdik eczanede üstümüze tükürülmesinden, otobüs durağında dirsek yemekten, bütün kaldırımı beyazlara bırakıp olukta yürümekten, bakkalda beyaz müşterilere ücretsiz verilen kesekâğıtlarına beş sent ödemekten? Takılan bütün o lakapları ve edilen hakaretleri saymıyorum bile. Bu hikâyeleri çok duydum, hatta çok daha fazlasını. Ama benim annem ten rengi sayesinde mağazalarda şapka denemekten ya da onların tuvaletlerine girmekten alıkonmuyordu. Babam da ayakkabı alacağı zaman ayakkabıları arka odada değil, dükkânın ön kısmında deneyebiliyordu. Susuzluktan ölecek halde olsa bile “sadece siyahiler” çeşmesinden su içmezdi ikisi de.

Bunu söylemek zoruma gidiyor ama bebek, yani Lula Ann, en başından beri, daha doğumhanedeyken utandırdı beni. Doğduğunda rengi bütün bebeklerinki gibi soluktu, Afrikalı bebekler bile solgun doğar. Fakat sonra çok hızlı değişti. Gözlerimin önünde simsiyah kesilince delireceğimi sandım. Aslında çok kısa bir süreliğine delirdim de, çünkü bir keresinde, sadece bir iki saniyeliğine, battaniyeyi yüzüne tutup bastırdım. Ama sonunu getiremedim, o korkunç renkle doğması beni ne kadar üzse de yapamadım. Onu yetimhaneye vermeyi bile düşündüm. Bebeğini kilise merdivenlerine bırakıp giden annelerden

biri olmaktan korkuyordum. Yakın zamanda kar kadar beyaz Alman bir çiftin kimsenin açıklayamadığı bir şekilde koyu tenli bir bebeği olduğunu duydum. Bebekleri ikizdi sanırım, biri beyaz, biri siyah. Doğru olup olmadığını bilmiyorum gerçi. Tek bildiğim, meme uçlarımı küçük bir marsığin emdiğiydi. Eve döner dönmez biberona geçtim.

Kocam Louis vagon memurudur. Yoldan döndüğünde bana gerçekten deliymişim, bebeğe de Jüpiter'den gelmiş gibi baktı. Pek ağzını bozan bir adam değildir, bu yüzden, "Lanet olsun! Burada ne haltlar dönüyor lan böyle?" dediğinde başımızın belada olduğunu anlamıştım. Her şey bu yüzden oldu, kavgalarımız bu yüzdendi hep. Evliliğimizi paramparça etti. İlk üç yılımız gayet güzel geçmişti ama bebek doğduktan sonra durmadan suçladı beni; Lula Ann'e de yabancıymış gibi davrandı – yabancıdan da beter, düşman gibi.

Bebeğe hiç dokunmadı. Başka bir adamla yatmadığıma, böyle bir şeyi asla yapmayacağıma ikna edemedim onu. Yalan söylediğimden adı gibi emindi. Defalarca tartıştık, en sonunda kızın siyahlığının benim değil onun ailesinden geldiğini söyleyiverdim. Bu işleri daha da kötüleştirdi; öyle kötüleştirdi ki çekip gitti, ben de daha ucuz bir ev aramak zorunda kaldım. Ev sahipleriyle görüşmeye giderken bebeği yanımda götürcek kadar aptal değildim tabii, küçük kuzenlerimden biriyle evde bırakıyordum. Onu evden elimden geldiğince az çıkardım çünkü hem tanıdıklar hem de yabancılar tatlı bir şey söylemek üzere bebek arabasına eğildiklerinde irkilip sığıyor, sonra da kaşlarını çatıyorlardı. Canımı acıtiyordu bu. Eğer ben onun renginde, o da benim rengimde olsaydı bebek bakıcısı taklidi yapabilirdim oysa. Şehrin düzgün bir yerinde ev tutmak –teni nispeten açık olsa bile– beyaz olmayan bir kadın için zaten yeterince zordu. Lula Ann'in doğduğu doksanlı yıllarda evinizi kiraya verirken ayrımcılık yapmak yasalara aykırı olsa da ev sahiplerinin çoğunun buna aldırış ettiği yoktu. Evi vermemek için türlü bahaneler

uyduruyorlardı. Bay Leigh'le şansım yaver gitti. İlandakinden yedi dolar fazla istediğinin farkındaydım gerçi, ödemeyi bir dakika geciktirecek olsam bile küplere biniyordu bir de.

Kıza bana "anne" yerine "Sweetness" demesini söyledim. Böylesi daha güvenliydi. O siyahlıkla ve bence fazla kalın dudaklarıyla bana "anne" demesi insanların kafasını karıştırabilirdi. Gözlerinin rengi de tuhaftı zaten, maviye çalan kuzguni siyah, ve cadıca bir şey vardı gözlerinde.

Yani uzunca bir süre ikimiz yalnızdık, terk edilmiş bir kadın olarak ne zorluklar yaşadığımı anlatmama gerek yok herhalde. Louis de bizi o halde bırakıp gittiği için kendini az buçuk kötü hissetmiş olmalı, çünkü gidişinden birkaç ay sonra nereye taşındığımı öğrenip böyle bir şey istememiş ve mahkemeye gitmemiş olmama rağmen ayda bir para yollamaya başladı. Elli dolarlık havaleleri ve hastanedeki gece işim sayesinde yoksulluk yardımı almaktan kurtulduk. İyi oldu. Keşke yoksulluk yardımı yerine annem küçükken kullanılan kelimeyi kullansalardı yine. O zamanlar "destek" diyorlarmış buna. Kulağa çok daha hoş geliyor, kendinizi toplayana kadar bir süre mola vermişsiniz gibi. Ayrıca o yardım memurları odun kadar kaba oluyor. Nihayetinde iş bulup da onlara ihtiyacım kalmadığında hepsinden daha çok para kazanıyordum. Kabalıkları cılız cüzdanlarını biraz olsun şişiriyordu sanırım, bu yüzden bize dilenci gibi davranıyorlardı. Lula Ann'le bana diğerlerinden de kötü gözle bakıyorlardı – onları dolandırıyordum sanki. İş bulunca her şey biraz daha düzeldi ama hâlâ çok dikkatli olmak zorundaydım. Çok dikkatli büyütme zorundaydım onu. Katı, çok katı olmalıydım. Lula Ann'in terbiyeli olmayı, başını eğik tutup belaya sokmamayı öğrenmesi gerekiyordu. Adını kaç kez değiştirdiği umurumda değil. Teninin rengini bir kambur gibi sırtında taşıyacak daima. Ama bu benim hatam değil. Benim hatam değil. Hayır, değil.